

Khi tôi còn theo gia đình tôi đi Hà-Nội, đi-công vào Nam. Chiếm phi công quân-số của quân đội Pháp chiếm cánh phi-triêng Gia-Lâm vào một buổi sáng trời trong, tôi ngồi nép giữa bụi và chú, loay hoay với máy hòm bí trong túi quần short. Có tiếng nói ngọng ngọng trên hè phố ngấm thanh. Tôi ngồi chờ đợi chú:

- 'Thầy' Tây nó nói gì thế?

Chú trả lời nhún nhún:

- Phi công nói là sẽ bay qua Hà-Nội cho chúng mình nhìn thành phố thân yêu của chúng ta cùng.

Chú nhìn ra cửa sổ, một long lanh, hình như có người nào, và đó là người cùng chú tôi theo Hà-Nội. Chú một năm trước ngày tàn cuộc chiến, và bây giờ tôi cũng qua đời bình yên năm 2000 tại California, nhất định không về thăm quê nhà lấy một lần:

- Còn gì nữa đâu mà về.

50 năm sau chuyến bay đi-công buổi tôi trở về thành phố xưa. Khi phi công sắp đáp xuống Nội-Bài tôi tưởng là tôi sẽ khóc, nhưng không, tôi chỉ một chút thôi. Có lẽ tôi đã quên hẳn cho ngày về quá lâu, đã đi và đã biết nhiều về Hà-Nội bây giờ nên không còn cái nao nức của một kẻ đi xa trở về. Hay là tôi đã chai đá, nhất là một kẻ đã khô cằn, không còn cái yêu mến đối tượng của tôi thanh xuân?

Ngồi anh con ông bác, anh Bình, đón tôi ở phi-triêng và đưa tôi về làng để kịp ngày giỗ tổ họ Trần. Thuộc-Tên cách Hà-Nội hơn 10 cây số mà sao ngày xưa tôi thấy xa xôi với tôi một người như thế. Ngày đó ...

- Bà ơi cháu ơi về.

- Cha con đi một cái phố Đà về thăm bà đây hả?

Bà tôi nói nhưng cũng không ngừng tay với những việc vặt trong nhà. Tôi hiểu biết:

- Tên 'ông' đi ch phố là Đà.

Tên tôi là Duy, nhưng có ông Đợi Duy ở làng nên bà tôi kiêng, gọi tôi là 'Đài', gọi về 'Đợi' là tên cúng cơm của bà tôi.

Không bao giờ tôi đi lâu một chỗ, thoạt một cái là tôi chạy khắp nhà. Nhà bà tôi ruộng mênh mông nhưng sân chỗ toàn gạch phiến, tường cao đầy gai xương-giêng và trồng một cây đu đủ trồng ngô. Nhưng có gì cho tôi ngạc nhiên ngoài cái nhà 'Tây' hai tầng, nơi bà tôi đi cửa áo quan bằng vàng tâm dành cho mai sau. Tôi nhẩy lên nhẩy xuống, dùng cửa áo quan làm ngựa gãi cũng chán nên có lẽ đã quên hẳn quan tài xem thử bên trong có gì nhưng không nhớ vì quá sợ.

Tôi hét vang:

- Cháu sang thăm bà ngoại.

Bà ơi tôi chạy khắp phố tôi đã chạy vù ra ngõ ngoài, bụi một cành tre, quần túi bụi nhưng con chó nhà đang sủa ầm ỹ, vách hàng rào đâm bên hàng xóm, đi tắt qua làng bên, làng Đào-Xuyên, thăm dinh cửa bên ngoài.

Tìm Dấu Chân Xấu

Tác Giả: Tr&n Quang Thi&u
Thứ Năm, 30 Tháng 4 Năm 2009 22:12

Tôi thích bên ngo&i h&n và th&ng thì tôi &ng luôn bên ngo&i, cho đ&n khi nào bà n&i tôi sai ng&i sang g&i v&, vì nhà bà ngo&i có ao cá, có vu&n cây đ&y trái và nh&t là có Ph&ng, có Long và có Hoàng là con c&u m& Chu cho tôi làm b&n ch&i đ&u. Ph&ng l&n h&n tôi 2 tu&i nh&ng là vai em nên tôi v&n g&i xách mé là ‘cái Ph&ng’ và x&ng ‘t&’, ho&c x&ng ‘ông’. Long và tôi g&n tu&i nhau và cùng h&c m&t l&p ngoài Hà-N&i v&i tôi nên luôn luôn v& quê cùng m&t l&n. Hoàng còn bé nên là đ&a cho tôi sai v&t. Tôi không s& tr&i, không s& đ&t nh&ng l&i s& ... giun! M&i l&n đi câu Hoàng ph&i móc m&i giun vào l&i câu cho tôi, và khi tôi câu đ&c con cá rô nào Hoàng ph&i g& dùm vì tôi v&ng-v&, nhi&u l&n b& ngh&nh cá rô đâm ch&y máu tay!

Cây th& trong v&n lúc nào cũng đ&y qu& chín th& m ngào ng&t. Ph&ng nói là có ông th&n gi& cây r&t thiêng nh&ng tôi không tin, trèo lên nh&y xu&ng b&t c& lúc nào. Ph&ng có l&n đ&a tôi:

- Coi ch&ng ‘th&n’ v&t anh ch&t đó.

Tôi c&i:

- Đ&ch s&! Đ&m qua ‘ông’ đ&i đ&i g&c cây mà có sao đâu.
- Ông gì, ông ‘mãnh’ thì có. Tôi mách bà là anh ch&t đ&n.
- Bà hi&n khô, có đánh ai bao gi&, mà mai t& l&i v& Hà-N&i r&i.

Ph&ng r& rê:

- T&t v& nh&.
- V& ch&. T& khoái xem đánh đu l&m.

Bà ngo&i tôi hi&n khô nh&ng vào năm c&i cách ru&ng đ&t cũng b& đ&i ra kh&i nhà, ch&t v&i m&t mạnh chi&u rách ven đ&nh. Ông anh h& cho bi&t:

- C&i táng r&i. B&y gi& m& c& g&n chùa Đ&o, còn bà n&i chú thì chôn & m&t th&a ru&ng ng&p n&c nguyên thu&c h& Tr&n & g&n c&u V&ng.

Anh nói thêm:

- May mà có c& vàng tâm.

Tôi ch&t nh& đ&n cái nhà ‘Tây’ 2 t&ng:

- Mình v& qua nhà m&t chút đ&c không?

Anh l&c đ&u:

- Nhà &y b&y gi& có 5 ch&. Đ& tôi h&i l&i xem h& có cho mình vào thăm không đ&.
- Cây đu đ& còn không? Lúc sinh em, m& em chôn nhau & đó.
- Làm gì còn. C& cái ao bên c&nh có l&n chú ngã xu&ng g&n ch&t đ&i cũng đ& l&p m&t. H& xây nhà lên r&i.

M& tôi đánh th&c chúng tôi đ&y s& m h&n th&ng ngày:

- D&y ngay đi v& quê.

Tôi đ&i m&t c&n nh&n:

- Hôm nay th& T&, th& không đi h&c à?

M& b&t khóc:

- Vi&t Minh v& làng gi&t h&t c& nhà mình đ&m qua r&i, &i gi&i &i, th& có kh& không!

Tôi lúp xúp ch&y theo m& ra b&n xe v& th&ng bên ngo&i. Bà tôi m&t đã l&a, ng&i d&u m&t trong vòng tay gi&a nhà, ch&c ch&c l&i ng&ng lên h&i:

- Chu đâu, Qu& đâu?

M& tôi khóc ng&t:

Tìm Dấu Chân Xưa

Tác Giả: Trán Quang Thiáu

Thứ Năm, 30 Tháng 4 Năm 2009 22:12

- Nhà con chết rồi. Cậu anh Quá và chị Gái cũng bỏ há chém chết ở ngoài sân. Ở giữa cao đất dáy ở.

Tháy Long đứng dáa táng khóc thút thít, tôi ở giữa vai:

- Đ. M. Vì t Minh ác quá, bao giờ ở mình đi lính về bỏ n chết cá lò nhà chúng nó!

Long nghĩ n rằng:

- , Đ. M. cá lò nhà chúng nó!

- Thá còn má cáu Long ở đâu?

- Cũng ở giữa bên bà ngoái. Cậu ở y mái mát đây thôi. Táng là chết trong nháng năm đói kém sau khi Vì t Minh táp thu. Giá năm 54 cáu ở đi Nam về chú thì hay biết bao.

- Em cũng nghĩ thế, nháng cáu em mát rồi, bà ngoái em không đành xa cháu đích tôn. Cái tái 'đáa-chá' gia-đình bên ngoái em phải trán nháng quá. Bên nái mình thì may hán vì đi cá hát vào Nam, trá bà em, và cũng may bà em mát trác khi cái cách ruáng đất.

Con đứng quê báng gách đất bây giờ đã đác trái nháa nháng ván gá ghá, nhá bé, quanh co và hôi mùi cáng rãnh. Tôi cá gáng tìm mát hình ảnh quen thuộc tháa nào:

- Có phải chết này là cáng làng xưa không? Sao không thấy cây đa và ao sen?

Anh Bính cái:

- Còn đác cái đình là may ở má rồi. Mà tôi đá chú tìm thấy lũy tre hay cây tre náa đất y.

Tôi bàng hoàng:

- Thá thì còn gì là làng!

Anh thá dài:

- Chú đi nhanh lên. Họ hàng đang chờ chú ở nhà thờ tá há Trán.

Tôi chá nghe biết về nhà thờ tá há Trán nháng tôi cháa bao-giá lai vãng đán trong thái ở u thá. Có lẽ tôi không thể nào tìm đán đác náu không có anh Bính đán qua nháng con đáng quanh co và nháng ngõ háp. Căn nhà cũ ká và khiêm tán nháng đáy tiếng cái trong mát ngày mà mái ngái chết đi đã bao nhiêu năm. Có ngái nám tay tôi:

- Nhá anh là ai không?

Tôi cái ở cáu. Anh vuốt tóc tôi, mái tóc đã ngá màu muối tiêu:

- Ngày xưa tôi cống chú tán cá tuát vào đán tán Háng-Yên, nhá rồi chết?

Tôi reo lên:

- À em nhá rồi! Anh Khiêm!

Anh cái, hàm răng đã xô ở chá:

- Hán 50 năm rồi. Ngày nào chú còn bé tí.

Vâng ngày nào tôi còn bé tí. Tôi đã bỏ làng, bỏ quê, đã đi xa, rát xa, và bây giờ tôi trá về, ngáng ngàng nhá mát ngái xa lạ. Tôi nghe nháng lời chào hỏi vang dội nhá tá cõi xa mù ... nhá tôi không ... nhá tôi không ... nháng tôi không còn nhán đác mát ngái nào trong đám đông vây quanh. Anh Bính gọi tôi về và ngái tráng tá há Trán:

- Đây là anh San, con bác Chánh Hoàn. Anh bây giờ là tráng chi dòng họ.

Anh đã già, có lẽ hán 80, và tôi cháa bao giờ gặp anh trong đất. Anh nám vai tôi và xiát chết bàn tay:

- Khi chú mái biết nói thì anh đã đi kháng chiến. Chú ở nán lên, theo gia-đình vào Nam, thá là anh em mình ở hai chiến tuyến. May mà có ngày nay, anh em gặp nhau đái mái nhà thờ tá chá

Tìm Dấu Chân Xưa

Tác Giả: Trn Quang Thi u
Thứ Năm, 30 Tháng 4 Năm 2009 22:12

không phải ở ngoài mặt trần.

Tôi nhìn chiếc áo cán b đã b màu c a anh:

- Em nghe hiểu về cách mùa thu năm 1945, về chiếc d ch 'tây t n', về chiếc th ng sông Lô, và hiểu về những khác n a. Anh ra đi vào những ngày đầu tiên c a th i k huy n ho c đó. Lúc nào anh phải k cho em nghe.

Anh cười bu n:

- Đúng là hiểu về th ai. Anh em mình s còn có hiểu về d p hàn huyền. Bây giờ thì hãy vào l t v i anh.

Tôi nhìn lên bàn th , có bài v c a những tin nhân tôi không bao giờ biết m t, có c hình c a bà n i và hình b t tôi. C m bó nhang cúi l y bàn th n c m t tôi trào ra và lòng bao bng khuâng xót xa. Cúi cùng thì tôi cũng đã khóc! Tôi nói th m:

- Bà i, th ng Đài đã v .

Vài tháng trước ngày b tôi qua đ i, sáng nào ông cũng cu n b qu n áo b ng t báo cũ, c p d i rách, ra c a đ ng ngoài c a:

- Gửi cho b cái xích-lô ra b n xe v Thu n-T n.

Khi đ c chúng tôi nh c nh đây là California ch không phải Hà-N i, b tôi có v th n-th , nh không tin. Tôi c gì b tôi còn s ng, v l i làng x a cùng v i tôi lúc này. Tôi nh th m:

- Chiếc ra thăm m bà n i, r i v bên ngo i. V n cây và ao cá không còn, những còn n n nhà cũ. Cây th không còn, những biết đâu ông th n cũ còn quanh qu t đâu đây. Ngày x a ông th ng tình th ng bé ng ngh ch, không v t cho mình m, nên biết đâu ông ch ng ch mình v ? Gì thì cũng phải vi ng thăm m các em Long và Ph ng. T v đây này mà các đ ng y 'đ ch' ch . T i t đi lâu quá ch gì?

- Duy!

Tôi gật mình, l ch th ch c m t p v lên trình th y Khang, khoanh tay đ c bài Vi t-S h c thu c lòng. Gi ng tôi ê a nhất g ng làm th y b c mình:

- Đ c nhanh lên. N u không thu c bài thì chìa tay ra đây.

Tôi chìa tay ra. Thầy Khang mím môi, qu t cái th c k vào lòng bàn tay. Tôi xuýt soa, r t tay l i. Thầy tr ng m t:

- T i sao l i không thu c bài? Nhà làm gì mà không h c?

Tôi m u máu những m t ráo ho nh:

- Th a th y ... con quên.

T ng th là yên, những th y Khang v n ch a tha. Th y m t p v xem bài tôi chép, th y nét ch đ u đ n thay vì nguy ch ngo c nh tôi th ng vi t, th y cau m t:

- Đ a nào chép bài h th này?

Tôi cúi đầu không đáp. Th y hét l n:

- Đ a nào? Nói! Muốn ch t đ n phải không!

Tôi đành thú n:

- Th a th y ... Long.

- À th ng Long. Đem cái tay lên đây.

Tìm Dấu Chân Xưa

Tác Giả: Trn Quang Thi
Thứ Năm, 30 Tháng 4 Năm 2009 22:12

Tôi đứng trước phú cho bác óc nhanh nhẹn như người thi u cùn cùn. Toán “vòi nước chảy ra, vòi nước chảy vào” của năm lớp Nhót tôi chép ‘ngoaý’ mới phát là xong trong lúc Long còn cùn bút. Người cùn Long rất chăm chỉ, chép đẹp nên mới lớp Long làm toán xong tôi liền đứng Long đứng n, chép dùm như người học thu c lòng thầy Khang viết trên bảng mà tôi ‘quên’ không chép vào vì còn bận với như người trò chơi tôi mới nghĩ ra hay viết a thu-thập đứng.

Cố tôi và Long đứng trước bảng đen. Quì thì tôi ‘cóc’ s, nhót là tôi có một đứa khác trước quì chung với tôi đứng cho tôi chép gh. Tôi chép s nhót là bác thầy Khang bắt lên ngồi bàn nhót, chung với đám con gái, đứng cho thầy dạy thầy và tôi hát ngh. Long thì khác hẳn, một đứa hoe, cúi đầu không dám nhìn lên. Tôi thì thm:

- Đau không?

Long xoa tay, gật đầu không nói. Tôi thò tay vào túi quần, móc hòn bi xanh biếc mà tôi viết mua trong giỏ ra chơi dúi vào tay Long:

- ‘Chín’ m. C m y đi.

Tôi cảm nén nhang trên đầu m Long, khn thm, và cũng như như chính mình:

- Không có hòn bi nào cho Long lớp này. Như người không hòn bi nào đứng bảng hòn bi năm xưa đó đâu. Mai viết Hà-Nội mình phải đi tôi con đứng ng cũ, con đứng ng t ph Phan Bội Châu, qua Trn Hng Đ, t Quang Trung và trng ng ti u-h c mà chúng mình đã đi suốt một thời niên thiếu. Còn C-Ng, Nghi Tàm và Qung Bá n a ch. Chúng mình đã đi bao đầu chân. Đng x a đã một tên và đầu chân x a không còn như người học x a viết lảng đãng. Mai mình viết, dù ‘tôi cũ ta viết hình như như ‘tôi’ ...

oOo

Bao nhiêu năm qua tôi kh c kho i mu n tr v, ít ra thì cũng một lớp, đứng thăm tôi thành phố cũ, căn nhà xưa nơi mà anh em tôi tr qua th i u th. Khi tôi viết Hà-Nội đã thay đổi nhiều, quá nhiều. Hà-Nội không còn là Hà-Nội của tôi trong tâm tưởng. Th như người còn căn nhà xưa? Tôi đứng t n ng n tr c bi t th s 32 ph Phan Bội Châu. Với căn nhà đó, viết m u vôi vàng cũ k, như người không còn cây ng c-lan tr c ng, không còn vườn c xanh và hàng s u già vàng tíng ve s u mùa hè.

Người đàn-bà trung niên trước ra. Tôi ng p ng ng:

- Ch cho hỏi thăm ...

Ch nhìn tôi, như dò xét:

- Anh tìm ai?

- Không. Ngày xưa tôi căn nhà này. Lâu m r i. N u ch cho phép, tôi ch mu n nhìn tôi ch n cũ.

- Th anh là ...

- Tên tôi là là Duy, còn đây là chú Thành, em tôi. Chúng tôi đã sang Hoa-K c ng m y ch c năm nay, và bây giờ mới có dịp viết thăm tôi quê nhà.

Người đàn bà nói như reo:

- Th anh là con bác Đ c-Khánh tr c năm 54 căn nhà này. Chúng em viết nghe nói viết bác luôn.

Ri như đứng trước tôi cho viết ng c nhiên của chúng tôi chép ghi thích:

- Em là Phan ng, con dâu ông M u. Khi hai bác đi c vào Nam đã như người tôi căn nhà này cho b

ch ng em.

Tôi nh chút đ c m t gánh n ng trên vai và m t chút vui thích khi b t đ c gi ng nói Hà-N i cũ, Hà-N i tr c năm 1954, thay vì gi ng nói có pha chút âm h ng vùng Thanh-Ngh -Tĩnh nh bây gi :

- May quá, không ng g p đ c ng i quen.

Ph ng c i thân thi n, m r ng cánh c a:

- Vâng, th t là có duyên g p đ c các anh. M i hai anh vào ch i, mình i, anh Đ o i. Nhà có khách.

Tôi bàng hoàng b c vào căn nhà cũ. Đ o ti p chúng tôi ni m n , t i c i đ n chúng tôi đi lang thang kh p nhà. Ch này ngày x a m hay n m hát ru các em tôi. Phòng kia kê b ph n chân qu bác Chánh tôi n m hút thu c phi n m i l n t quê ra thăm. Cái t áo g góc này, tôi tr n trong đó cho Long, cho Sĩ đi tìm hàng n a ngày. C u thang b ng đá lên t ng trên v n nh n bóng và tr n tr t.

Tôi b c ra hành lang. Hành lang có mái che ngày x a kê chi c bàn dài cho anh em chúng tôi ng i h c. H hàng t quê ra tr h c t i nhà tôi r t đông. Ngày đó anh Th h c trung-h c Nguy n-Trãi, anh Dân h c Albert Sarraut, ch Lành h c Tr ng V ng ... ngày đó tôi nghe 'This is Jack. Jack is a boy ...' anh L ng đ c t cu n sách bìa c ng m u xanh n c bi n v i t m lòng khâm ph c. Cũng n i đó tôi nghe cô Minh d y chú Quán phát âm 'Ông Lý có cái l treo l ng l ng ch ng nhà', ch là vì dân mi n quê tôi nói ng ng, không phân bi t đ c 'en n' v i 'e l'.

Tôi ch cho chú Thành:

- Góc này là ch b b t tôi quì m i l n tôi 'l tay' b n súng cao-su làm v kính nhà 'th ng' Tây hàng xóm. Ngày đó chú còn bé l m nên không bao gi b đôn, nh ng chú hay khóc nhè nên có bi t danh là 'Cò Nhăn'.

Chú Thành c i, ch m t b c t ng:

- Nh ng em cũng còn nh ch này có cánh c a c u thang riêng đ n xu ng phòng m . Sao bây gi không còn?

Anh Đ o gi i thích:

- Căn nhà r ng. B m em đã qua đ i, nh ng t t c các anh em chúng em v n còn s ng chung n i đây. T ngày l p gia-đình chúng em đã ngăn chia căn nhà ra làm nhi u ph n và xây c t thêm cho có chút ít riêng t . Nh ng cây s u già cũng đã đ c c a đi, sân c ngày x a nh các anh th y bây gi là nh ng quán hàng đ ki m s ng. Bi t th ngày đó bây gi ch là m t đám nhà h n t p. Ch c các anh không còn tìm th y nhi u đ u v t cũ?

Tôi n m tay Đ o:

- Cám n anh đã cho chúng tôi thăm l i căn nhà x a. L dĩ nhiên là 'v t đ i sao đ i' nh ng chúng tôi th y nh s ng l i ngày tháng cũ và nh ng k ni m xa x a th t êm đ m. Xin anh cho phép chúng tôi ch p m y t m hình đ cho m tôi th y l i căn nhà này, và cho các con tôi th y đ c m t ph n th i th u c a chúng tôi.

Giã-t Đ o chúng tôi ch m ch p đi l i con đ ng tr c đây đ n chúng tôi t i tr ng. 50 năm là m t kho ng đ i nh ng nh ng góc ph v n không quên. Tôi ch cho chú Thành căn nhà g góc đ ng Tr n H ng Đ o và Phan B i Châu:

Tìm Dấu Chân Xưa

Tác Giả: Trn Quang Thi u
Thứ Năm, 30 Tháng 4 Năm 2009 22:12

- Ch này là trng m u-giao c a chú. Ngày đ u tiên chú t i trng tôi ph i đng ngoài c a s cho t i khi chú thôi khóc. Trng h c không còn n a, nhng chi c cng s t hình nh v n là chi c này.

Ti p t c dĩ trên con đng Trn Hng Đ o, tôi nói nh là đang trong gi c m :

- Góc này là ‘Đ u X o’ ch không ph i là ‘Cung Thi u Nhi’ nh bậy gi đầu, phía trái là chùa Quán S , phía trng c là ngã t Quang-Trung - Trn Hng Đ o. Ch này có cây mu n, nhng nay không còn. Chú bi t cây mu m là cây gì không? Qu nó gi ng qu xoài nhng cây cao l n h n nhi u. Nhng hôm tr i nng tôi v n ng i ngh d i g c cây trng c khi vào l p. Mà đng ph ngày x a v ng l m, ít xe h i và không có xe g n máy, nhi u lúc tôi c đi gi a đng.

Chú Thành nh c tôi:

- Anh đi lên v a hè không xe Honda cán g y giò bậy gi !

Tôi hình nh ra kh i c n mê. Ti ng còi xe ‘tin .. tin ..’ thúc gi c không ng ng, thay th ti ng ve s u trên nhng cây s u già. Tôi l i nh chìm vào dĩ vãng:

- S u chín ng t l m. S u xanh d m n c m đng cũng ‘tuy t cú mèo’. H i đó chú còn bé nên không đ c ăn, bậy gi đi g n h t Hà-N i mà v n ch a th y cây s u nào.

Tôi đng nép vào cng trng, c nhìn rõ bên trong. Nhi u tòa nhà hai tng m i xây, b th h n dầy nhà ngói cũ n i tôi mài đng qu n su t 5 năm ti u-h c. Sân trng không còn n a và l dĩ nhiên nhng cây bàng v i nhng chi c lá to đ i vào mùa thu cũng đã không còn. Nh trong h i sng tôi th y th y Hu m c áo dài đen, cô Hnh quàng khăn san, và th y Khang mang kính trng đang đi l i trong hành lang. Tôi d i m t, h i th m không bi t th y cô cũ bậy gi đầu. Tôi nh cô Hnh hi n, không đánh tôi vì tôi v t nhau v i th ng Vinh ngoài sân trng mà còn d n tôi ra vôi n c r a tay. Tôi cũng nh th y Khang. Tôi nghĩ th y ghét tôi vì tôi hay ngh ch th nhng ngày cu i niên h c năm đó l n đ u tiên th y g i tôi bng con và xoa đ u tôi:

- Con ch u khó h c, đng lêu l ng n a nhé.

Không bi t t i sao lúc đó tôi bng a n c m t. Có bao gi tôi khóc đầu dù th y đã tng đánh tôi hàng trăm th c k m i l n tôi ch c phá b n bè trong l p hay không thu c bài! Ngày đó là ngày chia tay và năm đó cũng là năm cu i cùng Hà-N i, trng c khi gia-đình tôi theo đoàn ng i di-c vào Nam mùa thu năm 54. Ch c th y Khang l i mi n B c và nghĩ r ng chng bao gi g p l i đám h c trò nh c a mình.

Chú Thành nh c tôi:

- Thôi, dĩ anh.

Tôi l ng l r i cng trng. Có l đây là l n cu i cùng tôi nhìn l i mái trng x a. Bu i chi u đã nh t nng, chúng tôi tr v khách s n r m i ng i đi ăn bánh tôm C Ng. Anh em tôi g m 8 ng i t M tr v , và vài đ a cháu t Đà L t ra, ch có tôi và ch Cúc là bi t nhi u v Hà-N i, hay đúng h n, Hà-N i ngày x a c a chúng tôi.

Đ a cháu h i:

- C Ng là đng nào?

Bình là ‘dân’ Đà-L t, quê hng th hai c a tôi sau khi chúng tôi di-c vào Nam, nên ch a bao gi nghe tên con đng th m ng đó. Tôi c i:

- Là con đng gi a h Trúc-B ch và h Tây. Con đng đó dân Hà-Nôi ai cũng bi t. N i ti ng nh ‘Con Đng Mang Tên Em’ t h Xuân-Hng lên v n đ i-h c Đà-L t c a cháu đó.

Bình dò ngón tay trên b n đ :

Tìm Dữ Liệu Chân Xưa

Tác Giả: Trn Quang Thi u
Thứ Năm, 30 Tháng 4 Năm 2009 22:12

- ... Đó là đng 'Thanh Niên'.

Tôi th dài:

- Lm mt con đng n a mt tên. Cháu bit không, hôm qua cu b mt ông lái taxi mg là "m y b Vi t-Ki u c h i tên đng cũ thì đ n ông n i con cũng không bit". Bit v y, nh ng tên nh ng con đng cũ khó quên.

Tôi ng ng mt chút tr c khi nói ti p:

- K cháu nghe, có ln cu nh taxi ch đi 'Văn Quân' may qu n áo , ng i lái xe cho bit nhà may đó đ đng 'Tr n-Phú'. Cu bu t mi ng: "Tr n Phú là th ng nào"? Anh ta đ n gi ng: "May cho ông tôi không ph i là công an".

Bình c i nghiêng ng :

- Tng Bí Th đ u tiên c a đng C ng S n Vi t Nam năm 1930 mà cu dám g i b ng 'th ng' thì 'láo' quá. Cu ph i c n th n không là b công-an g i lên 'làm vi c' r t phi n. Thôi chi u nay mình đi xích-lô vui h n vì C -Ng cũng g n khách s n.

Tôi ng n-ng i:

- Ng i xích-lô coi không ti n. Trông có v thi u văn minh nh 'ng i bóc l t ng i'.

Đ a cháu b ng tr nên hùng bi n:

- N u ai cũng nghĩ nh cu thì có nhi u ng i ch t đoi. B n bè cu ngày x a khi đi 'c i-t o' v có ng i cũng ph i đ p xích-lô nuôi gia-đình. H không th làm gì h n n u mu n s ng mt đ i l ng-thi n. Cu bit không, m i ngày h ki m đ c kho ng 2 dollars là nhi u!

Tôi ng c nhiên v nh ng suy nghĩ c a tu i tr bậy gi . H th c t , và ki n th c h u nh r ng rãi h n l p ng i c a th -h t, khi chúng tôi v vào l a tu i đó. Tôi th c s hài lòng:

- , chúng mình đi xích-lô.

Ng i gác c a khách-s n g i dùm 5 chi c xe. Trinh và tôi trèo lên mt chi c. Ng i phu xe bu t m m:

- V ph i c p béo!

Trinh đ m t trong lúc tôi c i g p ng i, an- i:

- Em nên bit là ng i ta nói 'béo t t' ch có ai nói 'béo x u' đâu.

V t, tôi không v a:

- Ông y nói là 'c p béo' ch có ph i 'ng i béo' đâu. Có nghĩa là anh cũng ch ng nh nhàn gì!

Chi c xích lô bên c nh, ch hai m con bà ch g y còm, b ng qua mt chúng tôi cái vù. Ng i phu xe luôn tay bóp chuông 'kính koong' và quay l i nhe răng c i. Tôi nói v i theo:

- Ê, đ i bit mt ng i không?

Anh ta l c đ u, nh n m nh bàn đ p, bit n mt hút. Tôi đùa ng i phu xe:

- Hay là bác lên ng i v i tôi, đ ... v t, tôi đ p dùm! Cô y là l c-sĩ b i l i đ y!

Bác ta c i khà khà:

- Nói th ch ông bà ăn thua gì. Ng i 'n c ngoài' h còn n ng h n nhi u.

Tôi m m c i nh l i mt chuy n x a khi tôi ph c v trên mt chi n h m tu n đ ng.

Tàu c p b n Đà N ng vào lúc g n khuya. H m Tr ng Vũ r :

- Lên bar bà H o nh u mt ch u!

H m Phó Quý M p c òi rung chi c b ng ph , bit đ ng tình và ra l nh cho các sĩ-quan:

Tìm Dấu Chân Xưa

Tác Giả: Trn Quang Thi u
Thứ Năm, 30 Tháng 4 Năm 2009 22:12

- Tr sĩ-quan tr c, t t c 'đi b'. Đ a nào không đi tao 'uỳnh' th y m!

L dĩ nhiên là không ai t ch i. M t tu n bi n đ ng, có nh ng lúc chúng tôi m t nhòai, n m lăn trên đài ch -huy, m t i lúc đ c lên b , hít h i đ t thoi cũng đ vui cu c đ i. H n th n a có Vũ làm đ u t u, đ n 'đia nhà v', ch c ch n là có nhi u chuy n vui. Bar bà H o là n i chúng tôi hay lui t i m i khi ghé b n sông Hàn và tr thành quen thân đ n đ bà ch bar b chúng tôi gán ùa là 'đ nh' c a Vũ.

Bar đã đóng c a. Vũ g i l n:

- C ng i, anh m i 'đia'.

Cánh c a s t đ c kéo sang m t bên, H o c i t i t n:

- D th n hôn. T ng anh đi luôn v Sài-Gòn v i 'b' r i ch .

Tôi bi t hai ng i đ u ùa. H nh hai ng i b n trai thân thi t, lâu ngày g p-g , u ng v i nhau vài chai bia, tâm s v i nhau v nh ng chuy n lãng nhãng c a cu c đ i. Khi đã ngà ngà say Vũ th ng tutoyer v i H o, g i H o b ng 'toa', b ng 'mày', thay vì 'c ng'. Đôi khi H o cũng u ng chung, đ r i say, đ r i t tê tâm s v nh ng tr c tr tình duyên c a đ i mình, kéo tay áo Vũ lau n c m t, g c đ u than:

- Bu n quá anh i!

T i đó khi r i bar Vũ đã khá say:

- 'Moa' ch a mu n v tàu. Ki m m y cái xích-lô, t i mình đi đ o mát b sông Hàn.

Tôi cũng khá say, ng mình khoan khoái cho ng i phu-xe cong l ng đ p, quên luôn nh ng bài h c c a đàn anh trong quân tr ng là không nên ng i xích-lô vì trông 'm t t cách'. Ch t tôi nghe ti ng chuông 'kính koong' vang trong đêm v ng và ti ng hát om sòm t chi c xích-lô bên c nh. Vũ đang ra s c đ p xe còn ng i phu-xe ng i khúm núm phía trên. Ng i Vũ nghiêng ng , mông v o qua v o l i trên yên, tay trái c m càng xe, tay ph i đánh nh p trên tr i, hát không thành ti ng, nghe nh 'là la lá ...' vang l ng.

Vũ đ n đoàn xích-lô đi h t con đ ng ven sông, ng ng l i tr c c u tàu, tr ti n và th ng ng i phu xe h u hnh, cảm n m t cách l phép, s c l i qu n áo cho ch nh t tr c khi b c lên c u thang chi n-h m, đ tay chào l i ng i th y th đ ng gác.

Tôi k cho Trinh nghe câu chuy n. V tôi c i:

- Th nh ng ng i b n anh ngày đó bây gi ra sao?

Tôi th dài:

- H o l p gia-đình v i m t sĩ quan Hoa-K và theo ch ng v n c năm 69. N u còn s ng bây gi ch c cũng đã già l m. Quí m t trong tr i 'c i t o' Hoàng Liên S n. Vũ cũng b đ a ra B c nh ng s ng sót, đã đoàn t v i gia-đình bên M . Năm ngoái anh có g p Orange County. V n 't u' nh x a nh ng tâm s v i b n bè là có lúc khóc n c n khi xe l a ch tù qua ga Hà-N i đ c m t ng i đàn bà không quen ch y theo cho m t c khoai. Vũ ch nhìn th y Hà-N i qua song c a c a toa t u ch tù, v n ti c là ch a bao gi đ c bi t ph -ph ng Hà-N i.

- Ga Hà-N i t c là ga Hàng-C c a anh ngày tr c?

- Đúng r i. Ga g n nhà. Anh th ng ra đó ki m nút chai bia v đ p th ng ra thành nh ng đ ng 'xèng' đ đánh đáo. Ch có tr con Hà-N i c a th h anh bi t 'xèng' là cái gì.

Chi c xích-lô d ng l i tr c m t quán bánh tôm bên b h Tây. Nh t i Vũ, tôi t ng ng i phu xe m t món ti n khá l n tr c con m t ganh t c a nh ng ng i phu xe khác. Tôi phân tr n:
- T i bác y ‘v ph i c p béo’!

Trinh l m tôi trong lúc anh em tôi l i t vào nhà hàng. Bánh tôm h Tây bây gi không ngon nh tôi th ng ăn lúc x a, có l khi còn bé tôi ít có đ p đ c đi ra ngoài nên khi đ c đi ch i, ăn gì cũng th y ngon. Bình h i tôi:

- C u th y l i h t ‘Hà-N i ph’ r i ch ? Mai mình v l i Sài-Gòn, còn ch nào c u mu n ‘tham-quan’ n a không?

Tôi tr m ngâm:

- Có l c u mu n đi l i ph Hàng Đào thêm m t l n.

Trinh nhìn tôi m m c i:

- B m e con gái hàng Đào r i h ?

Tôi cũng c i:

- Mê t lúc lên 10. Nh anh Dân không? H i đó anh y đang h c năm cu i cùng t i Albert Sarraut. Ng i yêu c a anh là ch Trâm, con gái hàng Đào. Th nh tho ng ch đ n ch i, m c áo dài xanh, má tr ng h ng và đ u dài nh m t bà tiên trong chuy n c tích. Anh ch mong ch đ n đ đ c ch n m tay đ t vào nhà, nghe anh Dân ch i tây ban c m, hát ‘Tà Áo Xanh’ ho c “Em Đ n Thắm Anh M t Chi u M a’. Ch a có m i tình nào êm-đ m và lãng m n h n.

- Ch Trâm có ph i là ch Dân mình đã g p?

- Không. Anh Dân b đ ng viên, hay đúng h n b b t lính, vào cu i năm 1953. Năm 54 đ t n c chia đôi, gia-đình ch Trâm l i mi n B c, nên hai ng i không g p l i nhau thêm m t l n. Anh không bao gi quên đ c dòng n c m t trên khuôn m t tr ng xanh khi ch Trâm đ n nhà, và bi t tin là anh Dân đã b b t. Anh ch nh loáng thoáng căn nhà ph Hàng Đào vì có m t l n anh đ a th dùm anh Dân. Chi u qua đi trên ph y anh th y thoáng bu n. Không g p đ c m t tà áo dài ch đ ng nói là áo dài xanh. Không nghe đ c m t gi ng nói đ u dài, và không bi t ch Trâm bây gi ở đâu.

- Bây gi em m i bi t t i sao anh quá bu n khi nghe tin anh Dân qua đ i bên Texas.

- Anh Dân, ch Trâm và nh ng ng i b n th i th u, cũng nh thành ph này v i nh ng đ ng ph cũ, là m t ph n đ i khó có th chia lìa. V i các con chúng mình thì căn nhà trên tri n gi c và nh ng đ i c xanh c a ‘thung lũng hoa vàng’ là nh ng đ u n không phai. Bây gi các con xa, ch a nh nhng, nh ng có m t ngày nào đó các con s tìm v , s thi t tha triu m n.

Bình pha trò cho không khí b t u-bu n:

- May cho c u đó. N u c u đ n đúng căn nhà, g p m t bà già da nhăn nheo, tóc c t ng n, m c áo đ i-cán, c áo đeo vai ng i sao đ , tr l i c m c n ‘H i cái Trâm h ? Tôi đây này ...’ thì ch c c u ù té b ch y v M li n t c thì.

Đ òng ph đã lên đèn. Chúng tôi đ i ti m ăn, th b đ c theo đ ng C Ng . H Trúc B ch ph n chi u nh ng ánh đèn m u t nh ng cao c trong thành ph . H Tây mênh mông v i nh ng ch m sáng mù m . Con đ ng âm vang ti ng còi xe g n máy, không còn cái v hoang s th a nào. C Ng đã không còn. Tôi bi t mình s không bao gi tìm l i đ c con đ ng v i nh ng tà áo dài tung bay chi u l ng gió c a nh ng ng i yêu nhau trên nh ng chi c xe đ p sóng đôi. Tôi th dài và ch t nghĩ t i nh ng ng i tù-binh M tr l i California sau nhi u năm l u đầy. H cũng không còn tìm th y nh ng v n cam n ng trĩu trái, nh ng r ng lê n hoa tr ng xóa vào mùa thu hay nh ng đ i c xanh m t mừng đ m hoa vàng vào mùa xuân. H th y nh ng căn nhà đã m c lên chen chúc, nh ng dòng xe c dài trên xa l n ào. H cũng s bu n

Tìm D u Chân X a

Tác Giả: Tr n Quang Thi u

Thứ Năm, 30 Tháng 4 Năm 2009 22:12

nh t i, v c ũng nh t i, h s l ng l bu c th m t qu ũng đ ng đ i.